

*Лапка Володимир-Андрій Петрович,
судовий експерт відділу авто технічних
досліджень лабораторії авто технічних
досліджень та криміналістичного
дослідження транспортних засобів
Київського НДЕКЦ МВС України*

РОЛЬ ЕКСПЕРТНОЇ СЛУЖБИ МВС УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

В умовах демократичних трансформацій та постійного вдосконалення правової системи судово-експертна діяльність набуває ключового значення. Вона не лише сприяє встановленню об'єктивної істини у кримінальних та цивільних справах, але й забезпечує дотримання правових стандартів та норм, що є основоположними для захисту прав і свобод людини. Судово-експертні висновки, базуючись на спеціальних знаннях, стають невід'ємною частиною процесу правосуддя, забезпечуючи об'єктивність і неупередженість судових рішень.

Судово-експертна діяльність – це врегульована законодавством діяльність судово-експертних установ, спрямована на проведення незалежних судових експертиз шляхом об'єктивного, всебічного і повного дослідження з дотриманням сучасних досягнень науки і техніки. Вона охоплює організацію роботи судово-експертних установ та їхніх структурних підрозділів, їх науково-методичне і інформаційне забезпечення, а також підбір та підготовку судово-експертних кадрів [1, с. 159-160; 2, с. 12]. Відповідно, її метою є забезпечення правосуддя України на підставі проведення незалежної, кваліфікованої та об'єктивної експертизи, що орієнтована на максимальне використання досягнень науки й техніки [3, с. 165].

В Україні судово-експертну діяльність здійснюють державні спеціалізовані установи, їхні територіальні філії, експертні установи комунальної форми власності, а також судові експерти, які не є працівниками зазначених установ, та інші фахівці (експерти) з відповідних галузей знань у порядку та на умовах, визначених Законом України «Про судову експертизу» [4]. Зокрема, одним із суб'єктів судово-експертної діяльності є Експертна служба МВС України, яка охоплює провідні державні спеціалізовані установи, де працюють експерти – фахівці в різних галузях знань, які провадять експертні, зокрема судово-експертні дослідження в галузі криміналістики задля забезпечення інтересів досудового розслідування, судового провадження, а також інтересів інших осіб поза межами сфери правосуддя [5, с. 62].

Згідно Положення про Експертну службу МВС України завданнями Експертної служби МВС є:

1) забезпечення органів досудового розслідування, судових органів, інших державних органів, а також юридичних і фізичних осіб незалежною, кваліфікованою та об'єктивною експертизою;

2) проведення оцінки відповідності (випробування, сертифікації, інспектування) продукції, процесів і послуг; оцінки майна, майнових прав та

здійснення професійної оціночної діяльності; огляду та експертного дослідження транспортних засобів і реєстраційних документів, що їх супроводжують; відстрілювання вогнепальної зброї та огляду її технічного стану та інших робіт у межах компетенції;

3) ведення криміналістичного обліку, організація належного використання інформаційних фондів;

4) організація та забезпечення відповідно до законодавства науково-дослідної діяльності, упровадження її результатів [6].

Проведення об'єктивних і неупереджених судових експертиз установами Експертної служби МВС України сприяє прийняттю обґрунтованих і справедливих судових рішень, що є основою захисту прав і свобод людини. Експертні висновки відіграють важливу роль у встановленні істини у справах, що стосуються як кримінальних злочинів, так і цивільних правовідносин.

Ключовим у здійсненні судово-експертної діяльності Експертної служби МВС України є дотримання прав усіх учасників процесу, зокрема прав підозрюваних, обвинувачених, жертв і свідків. Відповідно, експертна діяльність, з метою захисту прав учасників процесу та справедливого розгляду справи, обов'язково включає: захист персональних даних осіб, що беруть участь у справі, забезпечується через суворі протоколи зберігання та обробки інформації; надання експертних висновків з дотриманням процесуальних норм, що дозволяє сторонам справи мати можливість ознайомитися з доказами, аргументами та ін.

Під час військової агресії судово-експертна діяльність Експертної служби МВС України зазнала значних змін, адаптуючись до умов воєнного часу. Її функціонування було спрямоване не лише на вирішення традиційних завдань експертної установи, характерних для мирного періоду, але й на подолання нових викликів, що виникли у складних умовах війни. Зокрема, для документування фактів і встановлення обставин воєнних злочинів здійснюється: збір доказів; ретельне вивчення об'єктів, які можуть свідчити про характер і механізм злочинних дій; дослідження залишків вибухових речовин і слідів від вогнепальної зброї для визначення типу та механізму використання зброї; визначення масштабу збитків, завданих фізичним та юридичним особам, включаючи руйнування інфраструктури та приватного майна тощо.

Вищезазначені завдання Експертна служба МВС України виконує з максимальною ретельністю, щоб забезпечити правосуддя для жертв воєнних злочинів і сприяти притягненню винних до відповідальності. Адже, правильне і об'єктивне документування доказів є критично важливим для успішного розслідування та судового переслідування у справах, що стосуються серйозних порушень прав людини в умовах збройного конфлікту.

Вищезазначене вказує, що умови воєнного стану створюють складні виклики для забезпечення прав людини, а роль судово-експертної діяльності Експертної служби МВС України та її установ набуває особливого значення. Критично важливим є збір і фіксацію доказів, науково-методичне забезпечення експертиз та захист прав учасників процесу, що сприяє справедливому розслідуванню воєнних злочинів і забезпеченню правопорядку.

Список використаних джерел:

1. Пілюков Ю. Судово-експертна діяльність у сучасному кримінальному процесі. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. № 4 (24). С. 158-163.
2. Стрілець Г. О. Генезис системи судово-експертних установ України та напрямки їх діяльності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09. Київ, 2009. 16 с.
3. Лозовий А.І., Сімакова-Єфремян Е.Б. Актуальні питання реформування законодавства у сфері судово-експертної діяльності в Україні. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2014. Вип. 14. С. 157–166.
4. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>
5. Горбонос В.В. Експертна служба МВС України як суб'єкт судово-експертної діяльності: поняття та ознаки. *Право та державне управління*. 2020. № 4. С. 57-63. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/836f97f4-2477-48af-8f04-5df903add6cd/content>
6. Положення про Експертну службу МВС України: Наказ МВС України від 03 листопада 2015 року № 1343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15/conv#Text>

Лисенко Богдан,

*курсант 105 навчальної групи ННІ №1
Національної академії внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Чеханюк Леся Володимирівна,

старший викладач кафедри

конституційного права та прав людини

Національної академії внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Формування Конституційного Суду України є ключовим елементом у забезпеченні верховенства права та стабільності конституційного ладу держави. Як найвищий орган конституційної юрисдикції, Конституційний Суд покликаний гарантувати захист конституційних прав і свобод громадян, а також здійснювати нагляд за дотриманням Конституції України всіма гілками влади. Однак процес формування цього важливого інституту не позбавлений складнощів і викликів, які вимагають ретельного аналізу та системного підходу до вирішення.

Світова конституційна практика засвідчила, що не існує єдиного встановленого порядку формування конституційних судових органів, призначення суддів цих органів та вимог до кандидатів. Таким чином, існують